

Att angöra en kulturbrygga

– till stöd för förnyelse och utveckling inom kulturområdet

Delbetänkande av Kommittén Kulturbryggan

Stockholm 2012

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2012:16

Sammanfattning

I delbetänkandet lämnar kommittén sina överväganden och förslag avseende en ändamålsenlig verksamhetsform för en långsiktig bidragsgivning till förnyelse och utveckling inom kulturområdet. Delbetänkandet innehåller sju kapitel som redovisas kortfattat nedan.

Kapitel 1 Uppdraget och dess genomförande

Kommittén Kulturbryggan har enligt sina direktiv två uppdrag av regeringen (se bilaga 1). Det ena uppdraget är att lämna förslag till ändamålsenlig verksamhetsform för en långsiktig bidragsgivning till förnyelse och utveckling inom kulturområdet. Det andra uppdraget är att etablera en försöksverksamhet som under 2011–2012 ska fördela avsatta medel som statsbidrag till nyskapande kulturprojekt. Det första uppdraget ska redovisas i en rapport senast den 31 mars 2012, medan det andra uppdraget ska redovisas i en slutrapport senast den 31 december 2012.

Villkoren för bidragsgivningen under försöksverksamheten och för den långsiktiga verksamheten är i huvudsak gemensamma. Kulturbryggan ska vara en efterföljare till Stiftelsen framtidens kultur och ha en oberoende ställning som alternativ bidragsgivare. Verksamheten ska också kunna hantera och främja kulturområdets hela omfattning. En angelägen uppgift som pekas ut är även att hitta nya och alternativa finansieringsmöjligheter för att stödja förnyelse och utveckling inom kulturområdet. Utöver det styrande kommittédirektivet har regeringen beslutat om en förordning (2011:317) om statsbidrag till nyskapande kultur (se bilaga 2) och anvisat 25 miljoner kronor årligen för bidragsgivningen i Kulturbryggan fr.o.m. 2011.

I kapitel 1 redovisas även kommitténs arbete och betänkandets disposition.

Kapitel 2 En oberoende bidragsgivare på kulturområdet

Kapitel 2 beskriver hur önskemålen om en oberoende bidragsgivare på kulturområdet, vid sidan av de traditionella myndigheterna, låg till grund för bildandet av Stiftelsen framtidens kultur 1994. Efter sexton år upphörde stiftelsen med sin bidragsgivning 2010. Den hade då fördelat sammanlagt cirka 860 miljoner kronor i projektbidrag sedan starten. I den kulturpolitiska propositionen 2009 (prop. 2009/10:3) förordade regeringen att en efterföljare till stiftelsen skulle inrättas från och med 2011, med uppgift att fördela statsbidrag till förnyelse och utveckling inom kulturområdet. Mot den bakgrunden beslutade regeringen om direktiv till kommittén Kulturbryggan.

Kapitel 3 Nyskapande och breddad finansiering i andra länder

I kapitel 3 redovisas utvecklingen i några andra länder med avseende på två centrala aspekter som legat till grund för satsningen på Kulturbryggan i Sverige. Det gäller dels förekomsten av offentliga bidrag med inriktning på nyskapande och experimentell kultur, dels hur man i olika länder verkar för en breddad finansiering av kultursektorn genom att uppmuntra den privata sektorn och näringslivet att bidra. De länder som beskrivs är Frankrike, Danmark, Storbritannien och Nederländerna. Dessutom redovisas slutsatserna från en omvärldsstudie med faktorer som har visat sig vara viktiga i andra länder för att skapa ett gott samarbete mellan näringslivet och kultursektorn.

Kapitel 4 Försöksverksamheten 2011

Kommitténs två uppdrag hänger samman genom att erfarenheterna av försöket ska ligga till grund för förslagen om den långsiktiga verksamheten. I praktiken är det dock bara möjligt att hämta erfarenheter från försökets första år.

Kulturbryggan har självständigt utformat två olika bidragsformer för nyskapande kulturprojekt, varav det ena, startstödet, betonar nya initiativ och risktagande och det andra, genomförandestödet, skapar incitament för en breddad finansiering. Erfarenheterna från 2011 är att de båda stödformerna har fungerat väl och

att det därför kommer att vara möjligt att ansöka om båda stödformerna även under 2012.

I de styrande dokumenten, direktiv och bidragsförordning, har regeringen fastställt olika villkor som gäller för dem som ansöker om statsbidrag från Kulturbryggan samt även angett vissa prioriteringar som gäller den samlade bidragsgivningen. Ett villkor är att endast projekt är stödberättigade, medan verksamhet som är mera löpande och långsiktig inte kan beviljas stöd. Bidragsgivningen är däremot öppen för såväl fysiska som juridiska personer. Den samlade bidragsgivningen ska prioritera det fria kulturlivet framför det mer institutionaliserade. Vidare ska hela kulturområdet omfattas av bidragsgivningen, vilket tolkas som att ingen del ska uteslutas och att hela landet ska omfattas. Med utgångspunkt från de nationella kulturpolitiska målen ska Kulturbryggan också främja bl.a. internationellt kulturutbyte och samverkan samt särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

Erfarenheterna från 2011 visar att såväl fysiska som juridiska personer har ansökt och beviljats stöd av Kulturbryggan. Hela kulturområdet omfattas av bidragsgivningen, men det finns en klar övervikt för scenkonstområdet, medan litteratur/tidskrifter, arkitektur/design och kulturarv står för en mindre andel. Det finns också en viss geografisk spridning över landet både vad gäller ansökningar och bifallsbeslut, men det är samtidigt en kraftig övervikt för storstäderna, i första hand Stockholmsområdet. Kvinnliga projektägare står för 60 procent av bifallsbesluten. Projekt som är inriktade på barn och ungdom respektive mångfald står för vardera 6 procent av bifallen och det finns därmed ett utrymme för sådana projekt att ta större plats i kommande års bidragsgivning.

Nyskapande är en lika central som svår bedömningsgrund för bidragsgivningen i Kulturbryggan. Genom de bedömningar som externa bedömare gjort av alla ansökningar är det ändå möjligt att dra slutsatsen att bidragsgivningen 2011 har främjat projekt med nyskapande innehåll. Ett annat innehållsligt kriterium är projektens kvalitet och under det första försöksåret har de båda kriterierna ofta samvarierat, men i de fall de inte har gjort det har graden av nyskapande varit avgörande för bifallsbesluten.

Ett av Kulturbryggans viktigaste uppdrag är att etablera samverkan med andra finansörer och kommittén arbetar med detta uppdrag på flera plan. Ett krav på medfinansiering ställs t.ex. på dem som ansöker om genomförandestöd. Minst hälften av ett projekts intäkter måste komma från annat håll och minst en

medfinansiär ska vara privat. Även inom ramen för startstödet har många projektägare anmält en extern medfinansiering. Sammantaget genererade Kulturbryggans bidragsgivning på 25 miljoner kronor under 2011 en medfinansiering på 42,9 miljoner kronor, varav 14,3 miljoner kronor kom från privata finansiärer. Kommittén arbetar även med finansiell samverkan på ett övergripande plan. Det är ett långsiktigt arbete som påbörjats under 2011 och fortsätter under 2012.

En av de mest kännetecknande delarna av Kulturbryggans verksamhet är den bedömningsprocess som används. Den innebär bl.a. att externa bedömare i en bedömarpool yttrar sig över samtliga ansökningar innan kommittén fattar sina beslut och de sökande ska själva önska vilken typ av kompetens som bedömaren av projektet ska ha. Kommittén har valt att arbeta med en modell som innebär att två bedömare ska granska varje ansökan. Av de bidrag som beviljades under 2011 beräknas 65 procent kunna slutredovisas under 2012. Ett betydande antal beviljade projektbidrag från 2011 och 2012 kommer dock att återrapporteras först under 2013 och eventuellt inte förrän 2014. Dessa kommer därför att behöva hanteras av den organisation som ska ta vid efter det att kommittén har avslutat sitt uppdrag.

Avslutningsvis i kapitel 4 beskrivs kommitténs kansli och dess arbete med kommunikation, identitetsbygge, seminarier, konferenser m.m.

Kapitel 5 Tillgängliga verksamhetsformer

En huvuduppgift för den organisation som ska ta över efter Kulturbryggans försöksperiod blir att fördela statsbidrag. Det är en typisk myndighetsuppgift och därför är det bara inom ramen för en förvaltningsmyndighet den långsiktiga verksamheten kan bedrivas. Därmed finns det två tillgängliga alternativ: att Kulturbryggan placeras i en befintlig myndighet på kulturområdet eller att det bildas en ny separat myndighet för Kulturbryggan. Den allmänna trenden i statsförvaltningen är att antalet myndigheter minskar, genom nedläggningar och sammanslagningar, men det finns också exempel på att nya bildas. Gemensamma drag för dessa är att de är förhållandevis små, har ett relativt brett ansvar inom ett politikområde och präglas av uttalade förväntningar från regeringens sida om oberoende och självständighet. Kulturbryggans särskilda

förutsättningar beskrivs också i kapitel 5, liksom för- och nackdelarna med de tillgängliga alternativen.

Kapitel 6 Överväganden och förslag

Kommittén föreslår i kapitel 6 att en ny myndighet, med namnet Kulturbryggan, ska inrättas den 1 januari 2013. Myndighetens uppgift ska vara att, med utgångspunkt i de nationella kulturpolitiska målen, främja förnyelse och utveckling inom kulturområdet. Myndigheten ska särskilt pröva frågor om statsbidrag till nyskapande kultur och verka för samverkan med andra finansiärer. En organisationskommitté bör få i uppdrag att förbereda och genomföra bildandet av den nya myndigheten.

Det främsta skälet till att kommittén förordar en ny separat myndighet framför att placera Kulturbryggan i en befintlig myndighet på kulturområdet är den centrala vikt regeringen har lagt vid att verksamheten ska ha en oberoende ställning som alternativ bidragsgivare och kunna hantera och främja kulturområdets hela omfattning.

Mot bakgrund av erfarenheterna från försöksverksamheten 2011 föreslår kommittén en ny bidragsförordning för statsbidrag till nyskapande kultur fr.o.m. 2013, med i huvudsak samma inriktning och bestämmelser som finns i den bidragsförordning som gäller till och med 2012. Det är angeläget att den nuvarande balansen mellan tydliga riktlinjer från uppdragsgivaren och ett betydande manöverutrymme för den praktiska hanteringen kan finnas kvar i den nya bidragsförordningen.

Därutöver föreslår kommittén att tre villkor för statsbidrag i den nuvarande bidragsförordningen ändras i den nya. Det grundläggande villkoret om nyskapande som grund för statsbidrag till kulturprojekt ska kompletteras med ett villkor om att projekten också ska ha hög kvalitet för att vara berättigade statsbidrag. Det ska vidare klargöras att bidragsgivningen i första hand, men inte enbart, ska riktas till det fria kulturlivet. Med bibehållande av en modell med relevant extern bedömning av ansökan innan ett statsbidrag beviljas ska det inte längre anges i bidragsförordningen att ett visst minsta antal bedömare ska anlitas för uppgiften.

Förslaget är att den nya myndigheten ska organiseras som en enrådig myndighet och ledas av en direktör. Vid myndigheten ska det finnas ett kansli och ett beslutande råd med uppgift att

pröva frågor om statsbidrag till nyskapande kultur. Rådet ska bestå av en ordförande och högst sex andra ledamöter som regeringen utser. Rådet ansvarar för sina beslut och ansvarar för sin verksamhet inför myndighetens ledning. Förslaget bygger också på att myndigheten kan dockas till en större värmyndighet för olika gemensamma lösningar med lokaler, kontorsservice och viss administration.

Kommittén föreslår att Kulturbryggan anvisas ett bidragsanslag på minst 25 miljoner kronor och ett förvaltningsanslag på 7 miljoner kronor för budgetåret 2013.

Kapitel 7 Konsekvenser av förslagen

Regeringen har i budgetpropositionen för 2011 (prop. 2010/11:1, utg.omr. 17) beräknat att 25 miljoner kronor ska avsättas för ändamålet med Kulturbryggans bidragsgivning fr.o.m. 2011. Riksdagen har beslutat i enlighet med regeringens förslag (bet. 2010/11:KrU1, rskr. 2010/11:113). Kommitténs förslag är att minst den anslagsnivån ska anvisas för 2013. Ett eventuellt ökat bidragsanslag bör finansieras inom Kulturdepartementets ram.

De medel som finansierar kommitténs arbete borde med fördel kunna föras över till ett statsanslag på utgiftsområde 17 och vara en grund för finansieringen av de nödvändiga förvaltningskostnaderna för den nya myndigheten. Finansieringen bör i övrigt rymmas inom Kulturdepartementets ram. Genom att Kulturbryggan dockas till en större värmyndighet bör den nya myndigheten kunna få relativt sett lägre kostnader för viss administration och även uppnå andra samordningsvinster.

Kommitténs förslag kan i övrigt få positiva konsekvenser för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, för små företag, för jämställdheten mellan kvinnor och män samt för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.